

Міфи про Угоду про асоціацію – аналіз фактів

Міф перший: «Підписання Угоди може одразу призвести до економічних ускладнень»

НЕПРАВДА: Насправді, Україна скористається новими торговими можливостями та простішим доступом до найбільшого ринку в світі. Вона цілком може скористатися перевагами вибору, який твердо виводитиме її на шлях дуже потрібних інституційних та економічних реформ. Звісно, якщо Росія вирішить вдатися до кроків у відповідь – подібних до тих, які вона здійснила влітку 2013 року, - це може призвести до негативних короткострокових наслідків для експорту України. Але це буде вибір, зроблений Росією. Відповідальність за подібні наслідки не можна покладати на Угоду.

[- Докладніше -](#)

Міф другий: «Угода з Європейським Союзом перешкоджатиме вступу України до Митного союзу Російської Федерації, Білорусі та Казахстану»

НЕПРАВДА. Насправді, все навпаки: якщо Україна вступатиме до Митного союзу, вона змушена буде припинити всі Угоди про вільну торгівлю з іншими країнами, зокрема положення про зону вільної торгівлі в рамках Угоди про асоціацію з ЄС. Якщо, з другого боку, Україна хотітиме підтримувати незалежні преференційні торговельні відносини із ЄС, і з Митним союзом, це цілком можливо: вона може створити зони вільної торгівлі і з Європейським Союзом, і з Митним союзом. Угода про асоціацію з ЄС була націлена саме на це: дати Україні свободу самостійно визначати свою торговельну політику.

[- Докладніше -](#)

Міф третій: «Українські компанії не зможуть впоратися з впровадженням стандартів та норм ЄС і програють конкуренцію компаніям ЄС»

НЕПРАВДА: Хоча Угода вимагатиме від виробників, які працюють в Україні, переходити на стандарти ЄС, заміщуючи чинні українські стандарти, ці зміни будуть поступовими та їх цілком можна здійснити ефективно. Хоча це нестиме за собою потужні зміни практик багатьох компаній, довгострокові результати будуть позитивними, адже українські компанії дістануть значно простішого доступу до ринку ЄС і стануть більш конкурентоздатними на світових ринках. У будь-якому разі зараз негайно потрібна модернізація української промисловості: вимога запровадити міжнародні стандарти виробництва є істотним елементом цього модернізаційного процесу. Поєднання цільової допомоги, інвестицій та порад з боку ЄС допомагатиме процесові адаптації.

[- Докладніше -](#)

Міф четвертий: «Якщо Угоду буде підписано, традиційний експорт України до Росії, а також співпраця з російськими компаніями, зазнає втрат через запровадження Україною європейських стандартів»

НЕПРАВДА: Стандарти ЄС не є бар'єром для компаній ЄС, що експортують свою продукцію до Росії, чи співпрацюють з російськими компаніями. То чому вони мають становити проблему для українських компаній? Українські компанії, які вже експортують свою продукцію до російського ринку чи до ринку Митного союзу, чи співпрацюють з тамтешніми компаніями, можуть продовжувати це робити – навіть після виконання Угоди про асоціацію (якщо цьому не

перешкоджатимуть штучні бар'єри, пов'язані з застосуванням політично вмотивованих заборон чи обмежень).

[- Докладніше -](#)

Міф п'ятий: «Вартість реформ в Україні, пов'язаних з Угодою про асоціацію, складатиме близько 160 мільярдів доларів США»

НЕПРАВДА: 160 мільярдів – це обсяг Валового внутрішнього продукту України. Жодна країна, яка коли-небудь переходила на норми та правила ЄС (так званий *acquis* ЄС), не потребувала таких колосальних інвестицій.

[- Докладніше -](#)

Міф шостий: «Аби підписати Угоду, Україна має спочатку виконати умови МВФ, пов'язані з ціною на газ, обмінним курсом гривні та фіскальним балансом»

НЕПРАВДА: Виконання вимог МВФ щодо можливого кредиту стенд-бай не є передумовою для підписання Угоди про асоціацію. На думку ЄС, умови, запропоновані МВФ, мають бути розглянуті серйозно, адже вони націлені на розв'язання засадничих, тривалих проблем української економіки. Однак, по суті вони відрізняються від того, що міститься в Угоді.

[- Докладніше -](#)

Міф сьомий: «Не можна сподіватися на те, що Угода надасть якусь користь громадянам України»

НЕПРАВДА: Незалежні дослідження свідчать, що саме лише виконання Угоди призведе до 6%-го збільшення зростання ВВП (у середньостроковій перспективі) та 12%-го збільшення добробуту людей, що проживають в Україні.

[- Докладніше -](#)

Міф восьмий: «Підписання Угоди приведе до напливу товарів ЄС на ринки України. Українські виробники не зможуть з ними конкурувати та будуть змушені піти з бізнесу».

НЕПРАВДА: Українська сторона, що вела переговори про зміст Угоди, унеможливила подібний розвиток подій, включивши до угоди положення про захист найчутливіших галузей. Угода є «асиметричною» на користь України: тимчасом, як українські експортери майже одразу матимуть доступ до європейських ринків, Україна відкриватиме свої кордони значно повільніше.

[- Докладніше -](#)

Міф дев'ятий: «ЄС готовий допомогти Україні тільки за умови, якщо вона підпише Угоду»

НЕПРАВДА: За останні роки ЄС уже виділив Україні сотні мільйонів євро для допомоги модернізації її економіки, реформування її державного управління, кращого застосування принципів верховенства права тощо.

[- Докладніше -](#)

Міф десятий: «Сьогодні продукція українських компаній не відповідає стандартам ЄС, тому вони не зможуть експортувати свою продукцію до ЄС. Тому Угода про асоціацію принесе більше вигід Європейському Союзові, радше ніж Україні»

НЕПРАВДА: Близько 25% українського експорту вже прямує до ЄС. Це свідчить про те, що українські компанії вже готові адаптуватися до стандартів ЄС та експортувати свою продукцію до Євросоюзу.

[- Докладніше -](#)

Міф одинадцятий: «Країни колишнього радянського блоку, які за останні десятиліття розвивали ближчі економічні зв'язки з ЄС, не отримали від цього жодної користі».

НЕПРАВДА: Всі країни, які розвинули ближчі економічні зв'язки з ЄС на початку 1990-х років (завдяки Угодам про асоціацію), дістали від цього вигоди, скориставшись перевагами потужного економічного розвитку. Цей розвиток дав результати за багато років до їхнього вступу до Європейського Союзу.

[- Докладніше -](#)

Міф дванадцятий: «ЄС не надавав Україні великої допомоги в минулому та не готовий надавати її в майбутньому».

НЕПРАВДА: Після того, як Україна здобула незалежність, ЄС виділив Україні понад 3,3 мільярди євро безповоротних коштів (технічна допомога, постачання, роботи та гранти). Окрім цього, ЄС виділив понад 3 мільярди євро кредитів (це включає в себе макроекономічну підтримку та кредити на виконання конкретних проектів від Європейського інвестиційного банку). Більше того: якщо Україна здійснить економічні реформи відповідно до Угоди про асоціацію та вимог МВФ, вона зможе скористатися іншими значними сумами.

[- Докладніше -](#)

Міф тринадцятий: «Угода про асоціацію змушує Україну дозволити одностатеві шлюби»

НЕПРАВДА: В Угоді про асоціацію немає нічого, що змушує Україну ухвалити норми, пов'язані з одностатевими шлюбами.

[- Докладніше -](#)

Міф чотирнадцятий: «Підписання Угоди про асоціацію дозволить громадянам України здійснювати безвізові поїздки до ЄС»

НЕПРАВДА: У липні 2012 року ЄС підписав змінену та доповнену Угоду про спрощення оформлення віз з Україною, але ця угода не пов'язана з Угодою про асоціацію. Тому йдеться про інший процес.

[- Докладніше -](#)

Міф п'ятнадцятий: «Підписання Угоди означає, що Україна стане членом ЄС у майбутньому»

НЕПРАВДА: В Угоді не йдеться про членство України в ЄС. Асоціація може розглядатись, як перший крок у цьому процесі, і дозволяє кожній країні зважити, чи здійснювати наступні кроки.

Водночас ми беремо до відома нещодавні дослідження громадської думки, які свідчать про те, що більшість українців підтримують майбутнє членство країни в ЄС.

[- Докладніше -](#)

Спростування міфу:

Підписання Угоди про асоціацію саме по собі нічого не змінить. Підписання набуде чинності після її ратифікації Верховною Радою України та згодою ЄС розпочати попереднє застосування Угоди. Це може зайняти кілька місяців. Однак очікується, що підписання Угоди матиме позитивний вплив на ставлення інвесторів та міжнародних ринків до України, адже воно прокладатиме чіткий шлях для майбутніх економічних реформ.

Від першого дня, коли Угода набуде чинності (після ратифікації), українські експортери дістануть ширшого доступу до ринків ЄС – завдяки падінню ввізного мита. Деякі українські ввізні мита також зменшаться, але українська переговорна група наполягла на перехідному періоді для найчутливіших товарів, який дасть час українським виробникам на адаптацію. Тож чимало українських митних тарифів знизяться тільки через два, три чи п'ять років.

В Угоді немає нічого, що матиме вплив на торгівлю з будь-яким іншим торговельним партнером України, зокрема з Росією. Тому від самої Угоди не слід чекати жодних негативних економічних наслідків для торгівлі з іншими торговельними партнерами України. Загрози Росії про підняття тарифів - у відповідь на підписання Україною Угоди з ЄС - не спираються на жодні економічні причини.

Завдяки Угоді ввізні тарифи зменшаться приблизно на 0,8-1 мільярдів євро (від моменту, коли Угода набуде чинності), що в чотири рази більше, ніж обсяг фінансової допомоги, яку ЄС надає своїми програмами співпраці (близько 200 мільйонів євро на рік).

Ці кошти є тим фінансовим вливанням в торгівлю між ЄС та Україною, яке матиме позитивний вплив передусім на український бізнес. Адже зняття тарифів буде асиметричним, і ця асиметрія буде на користь українських експортерів (дивіться роз'яснювальну довідку нижче). Більше того, оскільки тарифи ЄС, зокрема на сільськогосподарську продукцію, вищі, ніж українські, від їхнього зняття більше виграє Україна, ніж ЄС.

Окрім цього, наявні дані свідчать про те, що всі торговельні партнери, які отримали преференційні угоди з ЄС (Південно-Африканська Республіка, Мексика, Чилі, Марокко тощо) отримали вигоди від доступу до широкого ринку ЄС. Окрім цього, темпи зростання їхньої торгівлі склали десятки відсотків (у середньо- та довгостроковій перспективі), що перевищує темпи зростання торгівлі самого ЄС.

Оцінки економічного зростання у довгостроковій перспективі, до яких призведе виконання Угоди, є здебільшого позитивними. І оцінка впливу Угоди, яку було проведено в 2007-му році, і більш свіжий незалежний аналіз прогнозують щорічне зростання ВВП України у понад 5%. Це додаткове зростання економіки України також даватиме ресурси для державного сектору, приводячи до збільшення податкових та митних доходів.

Що ж до торгівлі товарами між Україною та іншими торговельними партнерами, зокрема Росією, то в Угоді немає нічого, що матиме прямий вплив на ці торговельні потоки.

Роз'яснення 1 – Асиметрія в лібералізації тарифів

Загальні оцінки

Асиметрія в лібералізації та більш сприятливий режим для України очевидний з огляду на такі факти:

- a) Перехідний період, що веде до повної лібералізації, поширюється лише на 7 років для ЄС та на період до 10 років для України (перехідний період для імпорту автомобілів з ЄС до України складає де факто 15 років);
- b) Скасування тарифів ЄС для України буде швидким (більша частина лібералізації відбудеться протягом перших років від набуття Угодою чинності), тимчасом як Україна лібералізуватиме більшість своїх тарифів пізніше, протягом перехідного періоду.

Зверніть увагу на те, що і ЄС, і Україна обмежують лібералізацію в декількох ключових галузях, запроваджуючи тарифні квоти та беручи на себе зобов'язання щодо часткової тарифної лібералізації протягом п'яти, семи чи десяти років. У цій площині українська пропозиція для ЄС також консервативніша, ніж пропозиція ЄС для України.

Оцінки щодо конкретних галузей

- Україна надасть негайні преференції лише 52,6% від всього обсягу експорту сільськогосподарської продукції з ЄС, тимчасом як ЄС надасть негайні преференції 82,2% українського експорту сільськогосподарських товарів. Товари, яких стосуються тарифні квоти (TRQs), склали 17,8% вартості українського експорту до ЄС (протягом референтного періоду), і лише 4% експорту ЄС до України. Окрім цього, для 10,6% експорту ЄС Україна запропонувала лише часткову лібералізацію.
- Україна надасть негайні преференції лише 49,2% експорту обробленої харчової продукції, тимчасом як ЄС надасть негайних преференцій 83,4% українського експорту цих товарів. Більше того, ЄС запропонував тарифні квоти Україні на товари, що складають 15,9% вартості українського експорту до ЄС (за референтний період). На 6,1% експорту ЄС Україна запропонувала лише часткову лібералізацію.
- У момент, коли Угода набуде чинності, Україна надасть негайних преференцій тільки 49,2% від обсягу експорту промислових товарів з боку ЄС. Після семирічного перехідного періоду частка експорту ЄС, що дістане преференцій для доступу до ринку України, зросте до 96%. Автомобільний сектор (автомашини), на який припадає 4% експорту ЄС до України, матиме особливо тривалий десятирічний перехідний період; після цього існуватиме можливість застосовувати додаткові запобіжні заходи протягом додаткових 5 років. Тому порівняно з календарем скасування мит Євросоюзу, за яким 94,7% тарифів будуть лібералізовані одразу, Україна дістає значні переваги.

Міф другий: «Угода з Європейським Союзом перешкоджатиме вступу України до Митного союзу Російської Федерації, Білорусі та Казахстану»

Спростування міфу

І з економічної, і з правової точки зору, в Угоді про асоціацію немає нічого, що зачіпатиме інших торгівельних партнерів України, зокрема Росію.

Всі країни, що підписали угоди про зони вільної торгівлі з Європейським Союзом, мають повну свободу підписувати подальші угоди про зони вільної торгівлі з будь-якими іншими торгівельними партнерами, яких вони обирають. Угоди про зони вільної торгівлі можуть легко співіснувати одна з одною, адже кожна країна-учасниця має свободу і надалі здійснювати свою незалежну торгівельну політику. Сам ЄС, як і більшість інших країн у світі, має широку мережу угод про вільну торгівлю зі своїми партнерами.

Окрім цього, ЄС зараз веде переговори зі Сполученими Штатами, Японією, Індією та іншими країнами. Насправді, ЄС тільки заохочує Україну підтримувати та розвивати торгівельні партнерські стосунки з Росією та Митним Союзом, адже ці економічні зв'язки важливі для України та не шкодять відносинам між ЄС та Україною.

З другого боку, всі члени будь-якого митного союзу погоджуються застосовувати одне й те саме зовнішнє ввізне мито на продукцію, яка надходить з-поза меж такого митного союзу. Наприклад, такою є ситуація з державами-членами ЄС, які не можуть змінювати своїх зовнішніх тарифів, адже ними управляють на рівні всього Євросоюзу.

Якщо Україна входить до Митного союзу з Росією, Білоруссю та Казахстаном, вона буде змушена переглянути всю структуру своїх зовнішніх тарифів, які зараз набагато більш відкриті, ніж тарифи Митного союзу. Наявні зони про вільну торгівлю, що їх Україна має з іншими країнами, матимуть бути скасовані, так само як і умови, на яких Україна вступала до СОТ. Більше того, Україна муситиме надати компенсації іншим членам СОТ, на яких ці зміни впливатимуть негативно, адже вони, експортуючи в Україну, матимуть сплачувати вищі мита.

Міф третій: Українські компанії не зможуть впоратися з впровадженням стандартів та норм ЄС і програють конкуренцію компаніям ЄС

Спростування міфу:

У процесі виконання Угоди про асоціацію Україна запровадить у себе стандарти ЄС у ключових промислових галузях. Компанії повинні будуть здійснити необхідні зміни та інвестиції, чиїм результатом стане виробництво кращих товарів ліпшої якості. Угода визначає кілька промислових галузей, де вже передбачене наближення до норм та стандартів ЄС, і в яких цей процес займе кілька років. Угода також передбачає, що в інших галузях ЄС та Україна погодять графік руху до стандартів ЄС.

Аби запровадження нових стандартів стало результатом керованого та контрольованого процесу, Угода дає Україні певний обсяг повноважень, щоб вирішити, яким галузям слід віддати пріоритет, а також період, протягом якого слід здійснити зміни.

Цей процес, без сумніву, неможливо здійснити без певних витрат. Модернізацію української промисловості неможливо провести без інвестицій, яких, на жаль, протягом останніх двадцяти років бракувало. Існуватиме потреба в інвестиціях від самих компаній та від закордонних інвесторів, а також потреба в допомозі від уряду та міжнародних фінансових інституцій. Але такі інвестиції, зрештою, матимуть позитивний вплив на внутрішню та міжнародну конкурентоздатність галузей, що базуються в Україні, а також на споживачів, надаючи їм товари ліпшої якості. ЄС рішуче налаштований надавати цю допомогу, свої поради та ділитися досвідом у цій важливій сфері.

Міф четвертий: «Якщо Угоду буде підписано, традиційний експорт України до Росії, а також співпраця з російськими компаніями, зазнає втрат через запровадження Україною європейських стандартів»

Спростування міфу:

Стандарти ЄС не є бар'єром для компаній ЄС, що експортують свою продукцію до Росії, чи співпрацюють з російськими компаніями. То чому вони мають становити проблему для українських компаній? Для української економіки стандарти ЄС спростять завдання досягнення відповідності зі стандартами Митного союзу. Інвестиції, потрібні для поліпшення процесу виробництва в тих галузях української економіки, які нині є застарілими, не буде втрачено.

- У 2012 році ЄС у цілому експортував до Росії приблизно вдев'ятеро більше, ніж Україна (експорт ЄС до Росії складав 152,4 мільярдів доларів, натомість експорт України до Росії – 17,6 мільярдів).
- Якщо взяти до уваги, що населення України приблизно в одинадцять разів менше, ніж населення ЄС, це означає, що експорт на душу населення з ЄС до Росії та з України до Росії мають приблизно однаковий масштаб – попри те, що, по-перше, Україна та Росія мають привілейовані торговельні стосунки (безмитну торгівлю) та, по-друге, що стандарти України та Росії близькі одні до одних, що мало би спростити для України експорт до Росії.
- Це свідчить про те, що впровадження стандартів ЄС (яким мають відповідати всі галузі Євросоюзу) не є великим тягарем для експорту продукції до Російської Федерації.
- В кожному разі, українські компанії, що виробляють продукцію для ринку Росії та Митного союзу, зможуть і далі експортувати свої товари, навіть після того, як Угоду про асоціацію почнуть виконувати. Головна зміна стосуватиметься внутрішнього виробництва, де українські компанії матимуть залучати інвестиції для модернізації своєї продукції там, де це необхідно, аби привести свої товари у відповідність до стандартів ЄС. Ці інвестиції будуть виправданими через поліпшення доступу до значно більшого ринку ЄС. Але це не зачіпатиме товарів, які виробляються суто для експорту в Росію та інші країни Митного союзу.
- Запровадження стандартів ЄС не лише поліпшить якість внутрішніх товарів, які наявні для українських споживачів, і відкриють доступ до ринку ЄС, але також стимулюватимуть конкурентоздатність українських товарів на інших міжнародних ринках (наприклад, на ринку США, Китаю, Близького Сходу, Далекого Сходу тощо).

Окрім цього, можна звернути увагу на те, що великі обсяги промислової співпраці між ЄС та Росією, навіть у сфері технічної продукції, яка вимагає високого рівня взаємної узгодженості (наприклад, мотори для лайнерів Sukhoi Superjet 100 розробляють та виробляють на спільному французько-російському підприємстві PowerJet). Тому немає жодних причин вважати, що запровадження європейських стандартів унеможливить співпрацю українських компаній з російськими.

Міф п'ятий: «Вартість реформ в Україні, пов'язаних з Угодою про асоціацію, складатиме близько 160 мільярдів доларів США»

Спростування міфу

160 млрд. дол. – це та сума компенсації, яку просили деякі українські чиновники (яких цитують російські медіа) для того, аби покрити витрати на реформи, пов'язані із Угодою про асоціацію. Цей обсяг «витрат» еквівалентний усьому ВВП України у 2010 році. Якщо припустити, що період впровадження Угоди триватиме протягом 10 років, то «витрати» на реформи, що проводитимуться щороку протягом наступних десяти років, складатимуть 10% від річного ВВП країни.

Така сума є безпрецедентною, а також набагато більшою за ту, що була використана Польщею під час впровадження нею **всього** законодавства ЄС у процесі вступу до Союзу.

Цим цифрам бракує достовірності – на їхню підтримку не було надано жодних надійних доказів і пояснень. Однак, якщо Україна прагне модернізувати свою економіку та бути конкурентоздатною на світовому ринку, вона потребує серйозних інвестицій. У будь-яком випадку, неправильно розглядати інвестиції як «витрати», оскільки у майбутньому вони принесуть прибутки. Це підтверджує емпіричний доказ: протягом минулих десяти років (2002-2011 роки; дані надані Світовим Банком) найбільш розвинені промислові держави світу вклали у свої виробничі потужності величезні гроші. Зокрема, Німеччина інвестувала 5,400 млрд. дол., Японія – 10,300 млрд. дол., США – 23,000 млрд. дол., ЄС – 29,700 млрд. дол. Водночас Україна здійснила інвестицій на суму лише у 250 млрд. дол. Якщо взяти до уваги показник «інвестицій на душу населення», то Україна інвестувала у 2,5 рази менше за Китай, утричі менше за Росію, у середньому в одинадцять разів менше за ЄС, у дванадцять разів менше за Німеччину та у п'ятнадцять разів менше за Японію або США.

Сама по собі Угода про асоціацію є інвестицією у модернізацію. Вона здатна активізувати надходження додаткових інвестицій – зокрема, від закордонного бізнесу та іноземних держав, а також міжнародних фінансових інституцій (наприклад, ЄБРР та Світового Банку).

Насправді, жоден з партнерів ЄС ніколи не розглядав інвестиції як витрати, пов'язані із впровадженням Угоди про асоціацію або створенням зони вільної торгівлі. Жоден з партнерів ніколи навіть не мріяв про компенсацію.

Міф шостий: «Аби підписати Угоду, Україна має спочатку виконати умови МВФ, пов'язані з ціною на газ, обмінним курсом гривні та фіскальним балансом»

Спростування міфу:

Вимоги МВФ щодо отримання кредитної угоди з Україною не є передумовою для підписання Угоди про асоціацію. Про них не згадується в Угоді. Окрім того, жодна інституція або орган ЄС ніколи не розглядали ці вимоги у такому контексті.

Якщо говорити конкретніше, Угода про асоціацію не містить жодного положення про умови, пов'язані із цінами на газ, курсом обміну гривні або фіскальним балансом.

Однак, попри те, що вимоги МВФ не пов'язані з Угодою про асоціацію, ЄС вважає, що їх виконання сприятиме процесу економічних реформ та модернізації України. Зокрема, йдеться про таке:

- Ліквідація дефіциту бюджету допоможе Україні отримати дешеві кредити на міжнародних ринках та сплачувати менше за відсотками зовнішнім кредиторам;
- Поліпшення гнучкості обмінного курсу сприятиме зменшенню спотворення у цінах, активізації експорту та поліпшенню торговельного балансу;
- Встановлення ринкових цін на енергоносії допоможе ліквідувати дефіцит державного бюджету, а також спонукатиме до оптимізації споживання.

Міф сьомий: «Не можна сподіватися на те, що Угода надасть якусь користь громадянам України»

Спростування міфу:

Окрім прямих економічних вигід, що пов'язані зі зменшенням тарифів та створенням зони вільної торгівлі між ЄС та Україною (зокрема, вигід від зниження цін на товари), Угода про асоціацію може також стати основою для **поліпшення бізнесового клімату, утвердження верховенства права, захисту прав власності тощо.**

Поліпшивши бізнесовий клімат, Україна отримає змогу залучати значні приватні інвестиції з ЄС та країн з-поза його меж. Це допоможе модернізувати економіку країни та активізувати зростання ВВП.

Такий прогрес, своєю чергою, створить умови для наближення до європейських стандартів життя – подібно до того, як до цих стандартів наближались східноєвропейські країни (які приєдналися до ЄС 2004 року) протягом останніх двох десятиліть.

Міф восьмий: «Підписання Угоди призведе до напливу товарів ЄС на ринки України. Українські виробники не зможуть з ними конкурувати та будуть змушені піти з бізнесу».

Спростування міфу:

Перехідний період до повної лібералізації ввізних мит ЄС складає 7 років; для України він сягає десяти років (в автомобільній галузі – навіть п'ятнадцяти років). ЄС ліквідує свої тарифи раніше, ніж Україна.

Зобов'язання ЄС щодо зменшення тарифів втілюватимуться у життя вже на початковому етапі (торгівля щодо більшості товарів буде лібералізована у перші роки після набуття Угодою чинності). Натомість Україні не потрібно проводити лібералізацію більшості своїх тарифів аж до завершення перехідних періодів. Такий підхід дає українським виробникам час для того, аби пристосуватися до нового середовища.

У найбільш чутливих секторах економіки, де відбуватиметься лише часткова лібералізація, зменшення тарифів з боку України будуть більш консервативними, ніж з боку ЄС.

Зверніть увагу, що обидві сторони – Україна та ЄС – обмежать тарифну лібералізацію у деяких своїх найбільш чутливих сферах. Це відбуватиметься за допомогою запровадження так званих тарифних квот та зобов'язань щодо проведення часткової лібералізації тарифів протягом 5, 7 або 10 років. І навіть у цьому випадку зобов'язання України менші, ніж ті, що матиме ЄС.

Міф дев'ятий: «ЄС готовий допомогти Україні тільки за умови, якщо вона підпише Угоду»

Спростування міфу:

Окрім фінансової допомоги, яку Україна отримувала від ЄС в останні роки, Брюссель готовий допомагати Києву у проведенні довгоочікуваних економічних реформ, модернізації економіки країни та імплементації положень Угоди про асоціацію. Проте ЄС не готовий сплачувати за минулі борги, накопичені Україною, та компенсувати бізнесу втрати, спричинені «блокадою» його продукції іншими країнами.

У разі підписання Угоди про асоціацію, фінансова підтримка, що вже була надана Україні з боку ЄС, – каналами технічної допомоги та бюджетної підтримки – буде спрямована на імплементацію цієї Угоди.

Така підтримка щороку вже складає близько 200 млн. євро, які Україна у грантах (йдеться саме про гранти, а не про кредити). У разі підписання Угоди ця сума може збільшитися.

Зважаючи на те, що впровадження Угоди поліпшить бізнесовий та інвестиційний клімат, це допоможе Україні виконати умови для отримання кредитів, щодо яких тривають перемовини з МВФ, а також для отримання макрофінансової допомоги від ЄС. Однак варто зазначити, що прямого зв'язку між Угодою про асоціацію і цими процесами немає.

Разом із тим сама лише державна підтримка не може зрівнятися зі збільшенням приватних іноземних інвестицій, які Україна може залучити у разі поліпшення бізнесового клімату. Однак це стане реальністю лише за умови, якщо Угоду про асоціацію буде підписано та виконано.

Міф десятий: «Сьогодні продукція українських компаній не відповідає стандартам ЄС, тому вони не зможуть експортувати свою продукцію до Євросоюзу. Тому Угода про асоціацію принесе більше вигід Європейському Союзові, радше ніж Україні»

Спростування міфу:

По-перше, таке припущення неправильне, адже приблизно чверть українського експорту припадає на ринок ЄС. У такий спосіб достатньо багато компаній з України відповідають європейським стандартам, і вони одразу ж отримають вигоду від імплементації Угоди про асоціацію.

По-друге, ринок ЄС у майже сто разів більший за ринок України. Іншими словами, Україна має можливість отримати від цієї Угоди набагато більше, ніж ЄС.

І наостанок: тимчасом як Угода надає Україні негайний доступ до ринку ЄС, відкриття українського ринку для європейського експорту відбуватиметься з певною затримкою. Це потрібно для того, аби дозволити українським компаніям поступово адаптуватися до нових умов.

Міф одинадцятий: «Країни колишнього радянського блоку, які за останні десятиліття розвивали ближчі економічні зв'язки з ЄС, не отримали від цього жодних вигід».

Спростування міфу:

Країни Центральної і Східної Європи (включаючи колишні республіки СРСР), які увійшли до ЄС, є хорошим орієнтиром для України. Особливо йдеться про період, коли ці країни вже підписали угоди про створення зони вільної торгівлі з ЄС, проте ще не були кандидатами на членство у Євросоюзі. Зокрема, Польща підписала угоду про зону вільної торгівлі з ЄС у 1992 році, застосувала її у 1994 році, а вже за 10 років стала членом Євросоюзу.

Економічні вигоди, що їх отримали ці країни перед тим, як вони стали кандидатами на вступ до ЄС, не пов'язані з цим статусом кандидата на вступ; однак такі вигоди є наслідком міцних торговельних і економічних зв'язків, вибудованих між цими країнами та ЄС. Усунення торговельних бар'єрів та проведення реформ цими країнами дуже подібне до того, що пропонується Україні в Угоді про асоціацію, що включає в себе створення глибокої та всеохопної зони вільної торгівлі (ГВЗВТ). У цьому контексті було б доцільно порівняти відповідну еволюцію деяких з цих країн та України (навіть попри те, що Угода про асоціацію, включно із ГВЗВТ, є більш амбітною у питаннях лібералізації та реформ, ніж угоди про зону вільну торгівлі, підписані з країнами Центральної та Східної Європи у 1990 роках – тому вплив цієї Угоди на Україну має бути значно більшим).

Ці країни отримали чимало користі, зокрема, від таких речей:

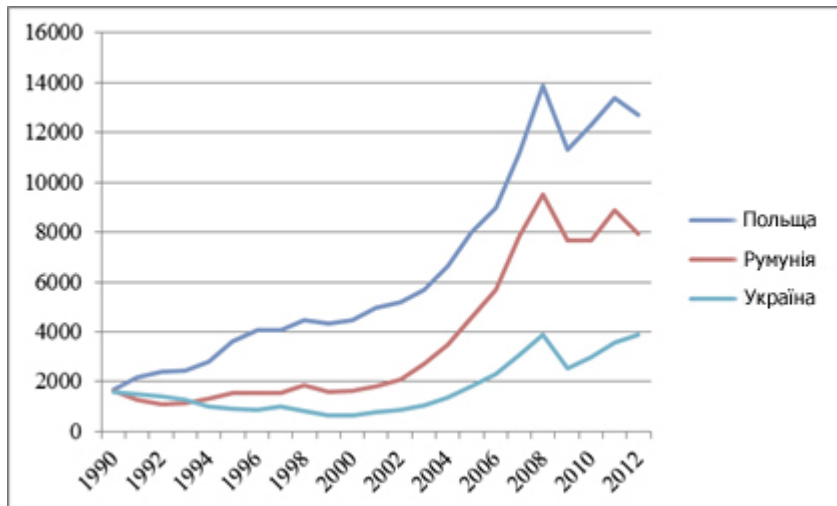
Збільшення ВВП на душу населення. Перед розпадом Ради економічної взаємодопомоги у 1990 році ВВП на душу населення Польщі був на 8% більший, ніж в Україні. 5 років після цього польський ВВП збільшився учетверо.

Збільшення експорту. У 1990 році експорт на душу населення України майже дорівнював експорту Польщі та переважав румунський на 50%. У 1995 році він став удвічі менший за експорт Польщі та зрівнявся з експортом Румунії.

Збільшення інвестицій. Протягом 5 років (з 1990 по 1995 рік) загальні інвестиції в Україну зменшилися на 42%. Водночас у Польщу вони зросли на 64%.

Найбільш красномовними виглядають цифри, які ілюструють еволюцію ВВП. У 1990 році лише дві країни серед усіх держав Східної Європи або СНД мали рівний з Україною ВВП на душу населення – Румунія та Польща (лише Молдова мала менший рівень ВВП на душу населення; усі інші країни могли похвалитися більшим або навіть значно більшим рівнем). З того часу ситуація змінилася докорінно: наразі Польща та Румунія відповідно утричі та удвічі багатші за Україну.

Графік: номінальний ВВП Польщі, Румунії та України у доларах США за період 1990-2012 років (джерело: Світовий Банк)

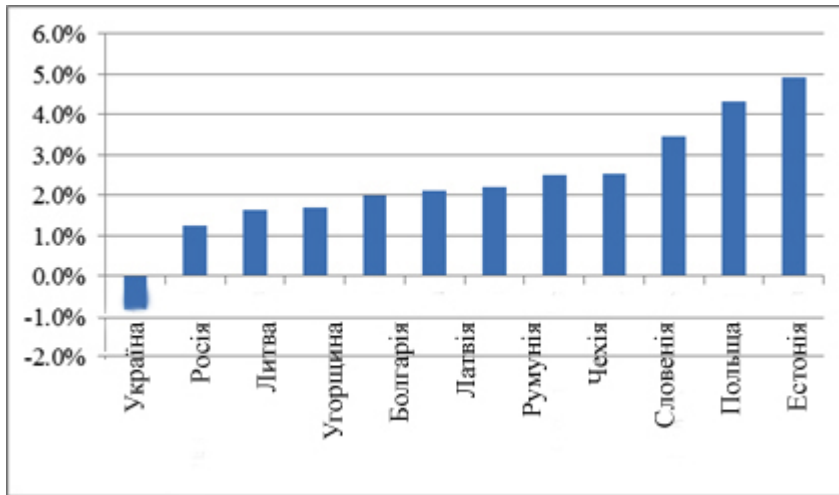

Якщо ми подивимося на ситуацію початку 1990-х, то побачимо схожу картину. У таблиці нижче, де ВВП України взято за 100%, показано співвідношення ВВП трьох країн – і видно, як різко впав ВВП України в цей період.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Польща	108	147	170	194	278	385
Румунія	105	84	78	92	131	167
Україна	100	100	100	100	100	100

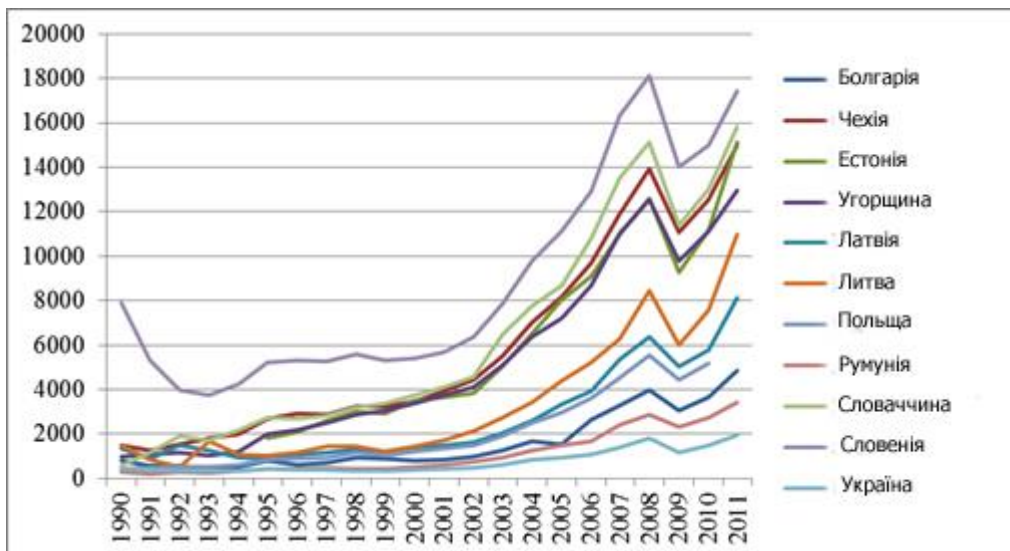
Ці цифри також відображені у статистиці зростання реального ВВП. Якщо порівнювати Україну з країнами, які приєдналися до ЄС у 2004 році (Болгарією, Румунією, Литвою, Латвією, Естонією, Польщею, Чехією, Словаччиною, Угорщиною та Словенією), то Україна в останні два десятиріччя зазнала падіння реального ВВП. Водночас у цих країнах було зафіксовано динамічне зростання валового внутрішнього продукту: від у середньому 1,6% у Литві до 4,9% в Естонії. Слід також зазначити, що, попри стрімке зростання цін на енергоносії, Російська Федерація показала обмежене зростання ВВП (на 1,2% у зазначений період).

Графік: зростання реального ВВП України та десяти країн, що приєдналися до ЄС у 2004 році, у доларах США у 1990-2012 роках (джерело: Світовий Банк)

Звісно, кореляція не означає причинового зв'язку: немає безперечних доказів того, що прямим каталізатором такого зростання стали торгівельні угоди з ЄС. Але стрімке зростання експорту у цих країнах дає привід говорити, що зовнішня торгівля була ключовим фактором у такій еволюції, у той час, як в Україні реальний експорт залишився на попередньому рівні.

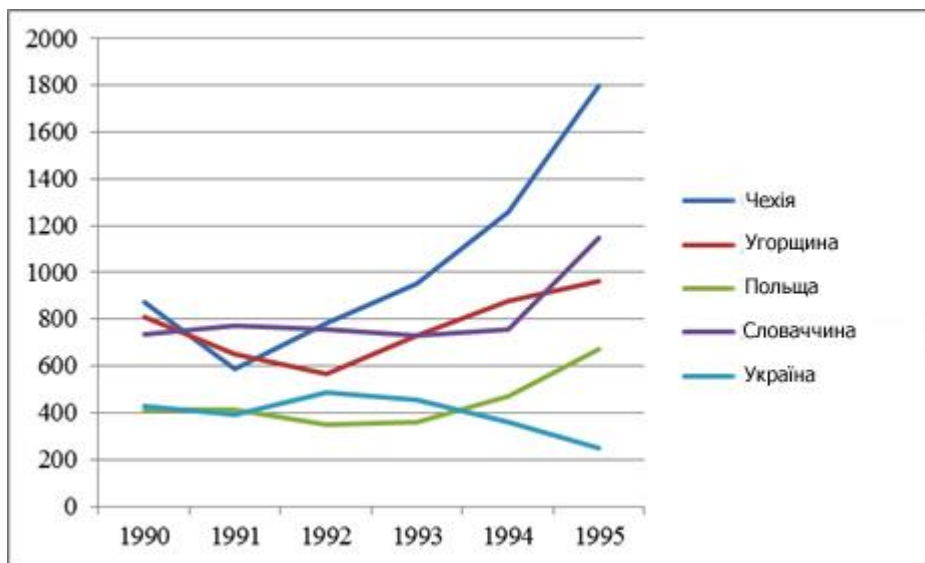
Графік: експорт на душу населення в Україні та десяти східноєвропейських країн, які приєдналися до ЄС у 2004-2007 роках, у доларах США у 1990-2012 роках (джерело: Світовий Банк).

Таких високих показників зростання вдалося досягти завдяки закордонним і внутрішнім інвестиціям. У такий спосіб країни, які увійшли у ЄС у 2004 та 2007 роках, залучили значно більше

інвестицій, ніж Україна – можливо, завдяки збільшенню очікуваного коефіцієнту окупності та поліпшенню бізнесового клімату.

Графік: інвестиції на душу населення в Україні, Словаччині, Польщі, Угорщині та Чехії у доларах США у 1990-1995 роках (джерело: Світовий Банк)

Міф дванадцятий: «ЄС не надавав Україні великої допомоги в минулому та не готовий надавати її в майбутньому».

Спростування міфу:

Після того, як Україна здобула незалежність, ЄС виділив Україні понад 3,3 мільярди євро безповоротних коштів (технічна допомога, постачання, роботи та гранти). Окрім цього, ЄС виділив понад 3 мільярдів євро кредитів (це включає в себе макроекономічну підтримку та кредити на виконання конкретних проектів від Європейського інвестиційного банку).

Євросоюз готовий надати Україні таку допомогу:

1. Макрофінансова допомога (кредити)

Було погоджено надання кредиту у розмірі **610 млн. євро** (825 млн. дол.). На початку 2013 року між ЄС і Україною було підписано Меморандум про порозуміння. Він передбачає надання Україні коштів через три транші – за умови виконання країною необхідних макроекономічних і структурних умов. Укладання робочої угоди з МВФ є умовою для отримання Україною усіх трьох траншів, включаючи перший – розміром у 100 млн. євро. Виділення другого (260 млн. євро) і третього (250 млн. євро) траншів також залежить від структурних реформ, зокрема, щодо поліпшення управління у сфері державних фінансів і оподаткування, а також реформ в енергетичному та фінансовому секторах.

Мінімальний інтервал між виділенням траншів становить три місяці. Це означає, що у найкращому випадку (зокрема, у разі схвалення нової програми МВФ на початку січня 2014 року та дотримання усіх вимог, зазначених у Меморандумі про порозуміння) ЄС матиме змогу надати Україні перший транш допомоги вже наприкінці січня - на початку лютого. Другий транш Україна змогла б отримати наприкінці квітня - на початку травня. На отримання останнього, третього, траншу Київ міг би розраховувати наприкінці липня – на початку серпня.

2. Зменшення ввізних мит

ЄС зменшить митні тарифи на свій імпорт – у більшості випадків зведе їх до нуля. Завдяки цьому, від початку імплементації ГВЗВТ українські експортери зможуть заощаджувати близько **490 млн. євро на рік**.

Тарифи усунуватимуться асиметрично – на користь експортерів з України. ЄС скасує свої тарифи раніше, ніж Україна. У такий спосіб більшість тарифів з боку ЄС будуть лібералізовані в перші роки після набуття чинності Угоди про асоціацію; Україна, своєю чергою, повинна буде лібералізувати свої тарифи під час перехідного періоду - пізніше за Євросоюз. Перехідний період до повної лібералізації тарифів для ЄС складає 7 років. Для України він сягає десяти років (в автомобільному секторі – п'ятнадцяти років).

3. Підтримка з боку Європейського Інвестиційного Банку

Останніми роками кредитування України з боку Європейського Інвестиційного Банку поступово зростало; у 2012 році воно досягло **634 млн. євро**. Нинішній стан речей передбачає збереження кредитування на такому самому рівні, або навіть його збільшення у наступні роки.

4. Підтримка з боку Інструменту європейського сусідства

Щойно Угоду про асоціацію буде підписано, для України запрацює базова річна національна програма із доступним фінансуванням у розмірі **120 млн. євро**. Також у рамках принципу «більше за більше» (“more-for-more”) Україна може отримувати **40-50 млн. євро на рік** – за умови досягнення прогресу у демократичних перетвореннях (ця умова є наріжним каменем цього принципу). Окрім того, Київ може розраховувати на додаткові **20 млн. євро** з Інвестиційного інструменту сусідства. Отримання коштів від Інструменту відкриє, своєю чергою, можливість для залучення значно більших додаткових інвестицій від міжнародних фінансових інституцій (зазвичай, у пропорції 8:1 або 10:1).

Разом з тим Україна матиме змогу отримувати користь від участі у регіональних програмах (зокрема, тих, які стосуються ядерної безпеки і транскордонної співпраці).

Міф тринадцятий: «Угода про асоціацію змушує Україну дозволити одностатеві шлюби»

Спростування міфу:

В Угоді про асоціацію немає нічого, що змушує Україну запроваджувати норми стосовно одностатевих шлюбів.

Цей міф видається ще більш беззмістовним, якщо подивитися на ситуацію в ЄС: одностатеві шлюби не входять до вимог членства в ЄС чи законодавства ЄС, адже ця сфера є питанням національного законодавства. Фактично, лише меншість країн ЄС дозволяють одностатеві шлюби.

Країни-члени ЄС дуже різняться за своїми поглядами на одностатеві шлюби: тимчасом, як вони дозволені в деяких країнах, вони залишаються невизнаними в багатьох інших (наприклад, на Кіпрі, в Естонії, Греції, на Мальті, в Румунії, Словаччині) та навіть, як в Україні, заборонені конституцією (такою є ситуація в Болгарії, Хорватії, Угорщині, Латвії, Польщі).

Міф чотирнадцятий: «Підписання Угоди про асоціацію дозволить громадянам України здійснювати безвізові поїздки до ЄС»

Спростування міфу:

Європейському Союзу відомо про занепокоєння українців питанням отримання візи. З метою поліпшення ситуації в межах своєї компетенції, ЄС підписав у липні 2012 року змінену та доповнену Угоду про спрощення оформлення віз із Україною.

Угода, що вступила в силу цього року, включає додаткові спрощення в процедурі отримання віз. Наприклад, вона скорочує перелік документів для певних категорій громадян України; більше осіб зможуть розраховувати на довготермінові багаторазові візи; отримання багаторазових віз буде спрощено, а ширше коло осіб буде звільнено від платні за отримання візи.

Крім того, наразі впроваджується План дій з лібералізації візового режиму, в якому зазначені умови, що мають бути виконані для запровадження безвізового режиму для українців. Лібералізація візового режиму великою мірою залежить від проведення Україною реформ, про які йдеться у цьому Плані дій.

Міф п'ятнадцятий: «Підписання Угоди є першим кроком до членства України в ЄС»

Спростування міфу:

Згідно зі ст. 49 Договору про Європейський Союз, будь-яка європейська держава, в якій поважають засадничі принципи ЄС, може подавати заявку на вступ до ЄС. Вимогою членства є наявність в країні-кандидатці інституцій, що гарантують демократію, верховенство права, права людини, повагу до меншин та їхній захист, функціонуючу ринкову економіку, а також здатність витримувати тиск конкуренції і ринку всередині ЄС.

Подавати заявку на вступ до ЄС чи ні – це рішення, що його кожна країна має приймати самостійно. Асоціація є одним із кроків на цьому шляху, що дозволяє кожній країні зважити, чи варто й далі рухатися в цьому напрямку. Водночас ми беремо до відома той факт, що, за останніми опитуваннями, більшість українців висловлюють свою підтримку майбутньому членству України в ЄС.